

Sensmoralen (mina erfarenheter av den aktiva näringspolitiken)

De ständiga kriserna i industrin under 1970- och 1980-talen var inte så lätta att i grunden förstå då. I dag, 30-40 år senare, är det lättare (se min analys här). Frågan är då vilken slutsats man skall dra vad gäller politiken. Så här formulerar jag mig i boken (sid 180-181).

”Det vi idag, 40 år senare, kan se vara förklaringen till varför det blev som det blev under 1970-talet, var knappast möjligt att se när det skedde. Det är en efterklokhetens analys. Slutsatsen blir att man måste vara försiktig i kritiken mot dem som då hade det politiska ansvaret. De politiska misstagen var gjorda mycket tidigare och av andra än dem som nu satt vid makten. Rune B. Johansson och Nils G. Åsling hade knappast en chans att förstå att den storföretagsorienterade vinstinlösningens politik som så uppenbart hade varit en framgångsformel under lång tid, egentligen var en huvudorsak till att den svenska industrins investeringar till stor del hade blivit felallokerade, och till att vi nu hade akuta kriser i den ena tunga industribranschen efter den andra. Det vi däremot kan göra är att dra slutsatser för framtiden.

Sensmoralen för politikerna är – se till att du aldrig, aldrig någonsin, med ekonomisk politik, eller med selektiv näringspolitik som i fallet med fartygskreditgarantisystemet, medverkar till att produktionskapaciteten i näringslivet blåses upp. Eller till att tillgångsmarknader tillåts explodera i värde, det som inträffade i slutet av 1980-talet med kommersiella fastigheter. För om det sker kommer förr eller senare bubblan att spricka, och den kostnaden för samhället som då uppstår är erfarenhetsmässigt mycket högre än det extra förädlingsvärde som skapades under framgångsåren då bubblan byggdes upp, och alla applåderade.

Sensmoralen för alla dem som betraktar politiken från utsidan, allt från ledarskribenter till den politiskt intresserade allmänheten, är – tro aldrig, aldrig någonsin, att den för dagen tongivande politiken är rätt för alla tider. Behandla den alltid med sund misstänksamhet. Under en period, framförallt under 1950-talet och början av 1960-talet, var den svenska modellen en till synes väl genomtänkt politik som skapade högre tillväxttal för Sverige än i många andra västländer. Då fanns det ingen tung kritik mot den politiken. Men det var en framgång som narrades. Räkningen kom under 1970-talet. Vi kan utgå från att detsamma gäller idag. Den generella regeln skulle kanske formuleras så här: Det ekonomisk-politiska paradigmet som för dagen är inne – typ den svenska modellen under 1950- och 60-talen eller Thatcherismen (privatisering, avregleringar etc.) under 1980- och 90-talen – är sannolikt mycket snart ute. Med andra ord, den ekonomiska politik som skapar framgång under en tid eftersom den bidrar till högre relativ tillväxt, kommer mycket snart att ha överlevt sig själv. Det visade sig som strukturella problem i vissa industribranscher som varv och teko under 1970-talet. Eller som när jag skriver det här, 2014, när liberaliseringen av marknaderna visserligen har skapat tillväxt och dynamik i den privata sektorn men till priset av en så sned inkomstfördelning att det sociala kontraktet i många västländer, inklusive USA, är hotat.

Vi skulle alla tjäna på att inte oreserverat dras med i det för dagen politiskt ”moderna”. Att vara ett snäpp mera skeptiska, och framför allt att inte låta en viss politisk modell gå till överdrift, skulle samhällsekonomiskt löna sig helt enkelt eftersom de olägenheter som alla modeller har skulle på sikt komma att kosta mindre.”